

Arkiv Nyt

Nyt fra Vinderup Egnshistoriske Arkiv

Nr. 32

Efterår

2010

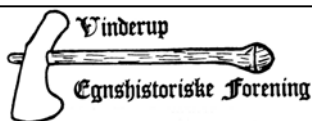

”Vinderup, det er fortid, nutid og fremtid” **Side 8**
Kunstneren fortæller om relieffet, som nu pryder en af Arkivets vægge.

Fjordfiskeri med sjægt **Side 4**
Svend Nielsen, Ejsing, fortæller om fiskeriet for over 50 år siden.
Billedet af Anna Ancher viser en fisker, der bøder sine garn derhjemme, ligesom Svend erindrer sin far gøre!

Den kloge mand fra Fjends **Side 12**

Møder og arrangementer **Side 16**

Vinjes Torv 1, 7830 Vinderup. Tlf: 97 44 29 98
Hjemmeside: www.lokalarkiver.dk/vinderup
Email: mail@arkivet-vinderup.dk

Åben: **Mandag 19-21 Onsdag 13-16 Fredag 10-15**

Bestyrelsen

Formand

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, 7830 Vinderup

Tlf. 51 28 85 54

E-mail: kurt@arkivet-vinderup.dk

og 97 44 36 01

Næstformand

Ninna Weis, Birkevej 1, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 15 14

Kasserer

Gustav Lind, Nørregade 37, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 10 75

Sekretær

Boye Bruhn, Skrænten 29, Sevel, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 61 04

Johannes O. Hansen, Åglimt 33, Mogenstrup, 7800 Skive

Tlf. 97 54 41 16

Jens Nymose, Skolegade 16, Herrup

Tlf. 39 69 30 15

(Suppleant for Børge Poulsen)

Harry Klith, Østparken 1, Ejsing, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 62 48

Suppleanter:

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup

Revisorer:

Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 80 98

H. P. Christensen, Østparken 10, Ejsing, 7830 Vinderup

Tlf. 62 75 12 20

Faste udvalg

Arkivudvalg

Fmd. Harry Klith, Østparken 1, Ejsing, 7830 Vinderup

Tlf. 97 44 62 48

Øvrige medlemmer: resten af bestyrelsen

Mødeudvalg

Fmd. Johannes O. Hansen, Åglimt 33, Mogenstrup, 7800 Skive

Tlf. 97 54 41 16

Øvrige medlemmer: resten af bestyrelsen

Daglig leder af Vinderup Egnshistoriske Arkiv

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel

Tlf. 97 44 84 41

Arkiv Nyt

Udgives af Vinderup Egnshistoriske Forening, Vinjes Torv 1,

Tlf. 97 44 29 98

Redaktør: Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4

Tlf. 51 28 85 54

E-mail: kurt@arkivet-vinderup.dk

Alle bidrag til bladet sendes til ovennævnte.

Oplag: 300 stk.

ISSN: 1903-9697

Til medlemmerne

Så er endnu en sommer ved at gå på hæld og bestyrelsen er atter trukket i arbejdstøjet!

Sommerferieåbningen næste år.

En af sommerens erfaringer har været, at vi nok i fremtiden skal gribe sommeråbningen lidt anderledes an.

Hidtil har vi valgt kun at holde helt lukket i én uge og så i de to eller tre andre uger bemandede Arkivet ved hjælp af bestyrelsen og andre hjælpsomme sjæle.

Imidlertid synes vi ikke, at besøgstallet står mål med indsatsen; sommeren er absolut lavpunkt med hensyn til besøgende!

Ved sidste bestyrelsesmøde blev vi derfor enige om næste år at forsøge at klare det på den måde, at vi har 'tilkaldevagt'. Det vil foregå sådan, at der i døren (og på hjemmesiden) er en liste, hvor man kan se telefonnummret på den person, som man skal ringe til på netop denne dag for at få åbnet Arkivet.

Ved opkald vil tilkaldevagten så komme og betjene den/de besøgende på normal vis.

Vi håber, at det vil komme til at virke tilfredsstillende, men under alle omstændigheder vil vi se nærmere på erfaringerne efter næste års sommerferie!

Vedtægtsændringer

Forskellige forhold har gjort, at vi i bestyrelsen igen har kikket på foreningens vedtægter.

Vi har endnu ikke afsluttet arbejdet, men vil i næste **Arkiv Nyt** bringe ændringsforslagene, så medlemmerne i

god tid inden generalforsamlingen kan orientere sig.

Årbog

Vi har i bestyrelsen overvejet muligheden af at udgive en årbog.

Men det kræver, at flere betingelser er opfyldt, f.eks. skal vi kunne skaffe stof, der skal være økonomi i projektet (bøgerne skal kunne sælges i tilstrækkeligt antal), og endelig skal vi have kræfter til arbejdet.

Til formålet har vi dannet et udvalg, som skal se på mulighederne. Udvalget består i øjeblikket af Harry Klith, Boye Bruhn og Kurt Guldbæk. Desuden skal vi have suppleret udvalget med en eller flere personer, der har erfaringer med den slags udgivelser.

En af grundene til at udgive en årbog er, at vi gerne vil tjene nogle penge til Arkivets drift.

Arkivet har en ret anstrengt økonomi, da tilskuddet fra kommune og stat ikke nær har fulgt det almindelige pristal. Dette rammer vort arkiv meget hårdt, da arkivets udgifter primært er lønudgifter, hvor der ikke er store muligheder for besparelser.

Der er heller ikke mange mulighed for at spare på andre udgifter; forening en har i de sidste år bl. a. betalt for en ny kopimaskine samt nye borde og stole, og i skrivende stund har Arkivet netop modtaget en projektor og et stort lærred til brug ved foredrag.

Skulle I selv have lyst eller kende nogen, der vil bidrage med artikler til en sådan årbog, vil vi meget gerne høre fra jer!

Kurt Guldbæk

Fjordfiskeri med Sjægt

Min far og min bedstefar fiskede sammen i mine drengeår. Min bedstefar, Mads Nielsen (født ca. 1880), kaldtes "Bette Mads", min far, Niels Nielsen (født 1907), kaldtes "Bette Niels", og mig kaldte de Svend, "Svend te Bette Niels". Vi boede på Remmen. Bedstefar på Geddalvej 71, og vi på nr. 77.

Når det var fiskevejr, cyklede vi ned til "Hwolmen", det var Geddal Strand. Der lå fiskerhusene. Klokken var mellem 4 og 5 morgen. Jeg var med dem de dage, jeg ikke skulle i skole. Når vi kom ned til fiskerhusene, stod der 2 fiskekasser med garn, som var pakket ned aftenen før. Der var ca. 15 garn i hver kasse. De sad på en "spile". Det var en rund træpind, og de var bundet sammen med en øremaske, som sad i hver ende.

Så læssede vi dem på en trillebør og kørte dem ned til strandkanten. Der lå en pram, som de kom over i. Trille-

børen blev stående, så kunne vi se, om vandet var faldet eller steget, mens vi var væk. Vi stagede ud til sjægten, som lå ude på dybt vand. Så kom vi ombord i sjægten, fik mast og sejl sat. Den eneste fremdrift, vi havde til at begynde med, var jo vinden. Ankerrossen var hægtet på forenden af sjægten med en krog, dén blev hægtet over på prammen, så var den der, når vi kom tilbage.

Vi satte nu kursen mod nordenden af Venø. Hvis vi havde modvind, skulle vi jo krydse. Så tog det jo nok så lang tid. Når vi kom til fiskepladsen, blev mast og sejl taget ned. Jeg blev sat til at ro. Bedstefar sad ved roret og holdt retningen. Far smed den første "wor", en bøje, ud og bandt det første garn til og holdt det ud over rælingen. Så løb det roligt af spilen. Når den første kasse var tom, blev der igen smidt en bøje ud. Så roede jeg et stykke, inden den næste bøje kom ud.

Dorthea og Mads Nielsen, "Bette Mads"

"Bette Niels" med garn. Billedet er fra en af Svend Nielsens mange småfilm.

Der skulle være et stykke imellem dem, så der kunne sejles igennem, hvis nogen skulle komme forbi. Vi skulle gerne være færdige inden kl. 7. Garnene skulle helst stå i 6 timer.

Når vi var færdige, skulle vi finde et landmærke. Det var to punkter inde på land, der skulle gå ind i hinanden. Skorstenen på Gyldendal teglværk blev brugt flittigt. Det var ikke bare for, at vi kunne finde vores garn, det var også fordi, hvis der var godt med fisk, så skulle vi jo kunne huske det til en anden gang. Der var også en transformator på Ejsingholm, der ofte blev brugt til landmærke.

Nu var vi så klar til at sejle ind til Venø. Her var så dybt vand, at vi kunne sejle helt op på stranden og hoppe i land. Her mødtes mange fiskere fra Hostrup, Lihme, Gyldendal og Ålbæk. Så skulle vi have vores morgenkaffe. Når vi var færdige med det, skulle de ældre hen og finde et sted i marehalmen, hvor de kunne få sig en søvn, mens de unge skulle lave sjov. Det var f.eks. en løbetur rundt om Venø Vig eller hvem, der kunne kaste længst med en stenslynge, og der skulle samles mågeæg, og sådan gik tiden til kl. ét.

Så skulle vi ud og tage garn op. Det var altid spændende hvor meget, der nu var. Når vi kom til den første bøje, så skulle jeg ro langs garnet, og far trak det op. Jeg kunne se fiskene langt ned i vandet. Når far havde fået et garn op, blev det bundet med en øremaske, og så smed han det hen til Bedstefar, så han kunne komme til at pille fisk af. Han pressede dem ud gennem maskerne og smed dem i dammen i sjægten. Var der én han var i tvivl om var stor nok, så havde han et flyndermål til at måle den med. Der skulle gerne være 10-12 fisk i hver garn, for at vi kunne holde en dagløn.

Når vi var færdige, blev sejlet sat, og det gik hjemefter. Hvor lang tid, det tog, afhang af vinden; men for det meste var vi i land ved tre-tiden. Bedstefar

Niels Nielsen, "Bette Niels"

En Limfjordssjægt magen til den, som Svend sammen med sin far og bedstefar fiskede med.

sad ved roret. Far pillede krabber af. Når vi nåede til prammen igen, kom garnet derover i. Rødspætterne blev taget op af dammen og kom over i et hyttefad. Når vi så kom i land, kom de hjemmefra med kaffen. Så begyndte der at komme folk, der ville købe fisk. Kunne vi se, at der var så mange, at vi ikke fik dem solgt dér, fik jeg en fiskekasse på cyklen, og så skulle jeg ud og sælge fisk. Det første jeg husker, var 25 øre pr. styk. Senere blev det sat op

til 35 øre. Det var værre! Det var ikke så let at regne med. Jeg havde ord for, at jeg hurtigt kunne sælge en kasse fisk. Det var måske fordi, det var sådan en knægt, der kom.

Det er også sket, at jeg var ude med en kasse fisk, inden jeg skulle i skole til klokken 7. Så skulle jeg altid til Ejsingholm, det var dér, de kom først op. Så fik jeg hænderne vasket det sidste sted, og så cyklede jeg i skole .

Sjægten, her uden mast, liggende ud for stranden.

Var der stadig nogle fisk i overskud, saltede Bedstemor dem og trak dem på et stykke ståltråd. Så blev de hængt til tørre. Når de var tørret, kom de op på loftet. Så kunne vi gå op og tage af dem til vinter. De var gode, når de blev kogt eller klippet i strimler.

Alt imens klarede Far og Bedstefar garn nede ved fiskehusene og hængte dem til tørre i galgen. Hen på aftenen cyklede far ned og lagde dem ned i fiskekasserne, så de var klar til næste morgen.

Sjægten lå fast på sin ankerplads hele sommeren, men der kunne jo også komme stormvejr. Jeg kan huske at Bedstefar er kommet om natten og har banket på vinduet ved sovekammeret og kaldt på far og sagt: ”Niels, a vind den ta’r te. A tror, den goer om i nordwest”. Det var ”den værste hjørne”, den kunne komme fra. Så var bådene udsat for at synke eller, i værste fald, at drive i land. Det kunne ske. Så tog de stor skade. Måske blev de totalt ødelagt. Det var jo levebrødet, der stod på spil. Så måtte de ned og øse sjægten for vand, hvis det overhovedet var muligt at komme ud til den – det kunne være en hård tørn.

Når det så blev efterår, skulle det hele på land. Det kunne også ske, at sjægten skulle køres hjem for at blive set efter. Så skulle vi have bud om i Nørgård. Så kom de med heste og vogn, og så kom sjægten hjem. Hvis der var noget træ, der var råddent, blev det skiftet ud, det var klinket sammen. Der skulle males og tjæres, og sejl skulle repareres. Det var Bedstemors arbejde. Hun tog sin symaskine ud på græsplænen og reparerede sejl.

De sidste år, vi sejlede med sjægt, inden bådene blev større, fik vi en motor lagt i. Så var vi ikke mere så afhængige af vinden. I stedet for at ro hjem lå jeg oppe på stævnen, når Fjorden var blik, og så ned på bunden. Vandet var tit så klart, at jeg kunne se, hvad vi sejlede henover. Jeg kan huske, at det nød jeg. Der var bare det med motoren, den var med magnetænding. Det eneste, den ikke kunne tåle, var fugt, så tændledningerne havde far med hjem til komfuret, så de kunne være tørre til dagen efter - ellers var den svær at få i gang.

Om vinteren skulle de reparere deres garn. Der var jo blevet nogle huller i dem. Det sad de med inde i stuen. Garnet var sat fast i vindueskarmen. De sad på en stol og trak garnet hen over knæene. De brugte en bødenål med twist til at reparere med. Inden de begyndte, blev det dypet ned i fernis, for at twisten ikke skulle rådne op – så bukseknæene kunne godt blive noget blanke !

Sådan husker jeg et år med fjordfiskeri med sjægt.

Svend Nielsen (født 1934)

”Vinderup, det er fortid, nutid og fremtid”

Siden kommunalreformen i 2007 har vi på Arkivet på en af vore vægge haft et relief hængende, som bærer ovennævnte titel. Det har i mange år haft sin plads på Vinderup Rådhus, i de sidste mange år gemt væk i kælderen.

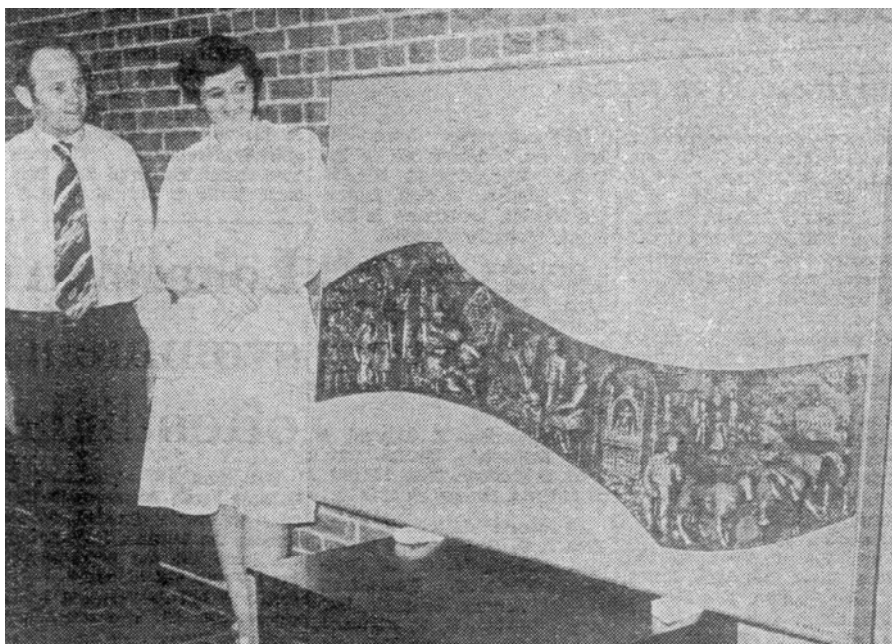
D. 27. juni 1979 kunne man i Holstebro Dagblad se, at en af Vinderup Kommunes underleverandører, Dafolo i Frederikshavn, havde skænket et relief til Vinderup Kommune. Som begrundelse udtalte marketingschefen: ”Vi har givet kunstværker til flere kommuner med nye rådhus, og vi gør det for ligesom at markere os.”

Året inden var Vinderup Rådhus

blevet delvis ødelagt af en voldsom brand, der i lang tid beskæftigede store dele af landets aviser. Om det var grunden til, at Dafolo havde fået øje på Vinderup, fremgår ikke.

Kunstneren, Agnete Brittasius, overrakte dagen efter personligt reliefet til daværende borgmester Steen Bjerre.

Ud over kunstværket medbragte hun også en beskrivelse af relieffet. Heri forklarer hun de enkelte figurer og deres sammenhæng. Denne beskrivelse vil jeg bruge i den efterfølgende gennemgang af relieffet.

FORTID, NUTID OG FREMTID * Et stort relief, som Vinderup Kommune har fået foræret af virksomheden Dafolo A/S i Frederikshavn, blev i går hængt op i rådhusets forgang. Her beundrer borgmester Steen Bjerre relieffet, der har fået navnet ”Vinderup - det er fortid, nutid og fremtid”. Kunstneren, der har udført arbejdet, Agnete Brittasius, Frederikshavn, kom selv og afleverede kunstværket, som hun har fået inspiration til under besøg i kommunen.

Midterpartiet

Citatet: "Vinderup, det er fortid, nutid og fremtid" er symbolsk vist midt i relieffet - nemlig ved tre generationer - den gamle bedstemor, sønnen og det lille barnebarn. Til højre for denne

gruppe er gengivet det meget kendte "Gyldne alter" i Sahl kirke og til venstre for gruppen Vinderup Kommunes bomærke - en flyvende hejre.

(Se øverst på næste side)

For en god ordens skyld må vi hellere "springe" til relieffets venstre side og begynde gennemgangen her, idet vi først ser "Danmarks vestligste bøgeskov" og derefter tager en tur til "Hjerl Hede", hvor der, sædvanen tro, er mange turister. Vi ser stubmøllen, som netop denne dag er blevet invaderet af en flok børn til stor bekymring for et ægtepar, som kigger på. Et lidt

ældre ægtepar døjer lidt med sommervarmen, og manden har udmattet sat sig ned i græsset og tørrer sveden af panden, konen lægger medfølelse en hånd på skulderen af ham som et "Tag den med ro, far;" - Efter en lille pause er de igen friske til at betragte seværdighederne, og de begiver sig til den romanske kirke, som vi kan se på relieffet.

Venstre del af relieffet

Højre del af relieffet

(Se nederst forrige side)

Efter denne lille antydning af, hvilken stor oplevelse det er at besøge fri-landsmuseet ved Flyndersø, kommer vi til midterpartiet, som er blevet omtalt, og efter "Det gyldne alter i Sahl" vises - som baggrund - et område med sommerhuse, hvor folk kommer og går. Ved siden af dette en bondegård med husdyr foran. Vi ser en landmand, der sindigt ryger sin pipe tobak, mens han

beroligende lægger hånden på ryggen af koen, der noget forbavset kikker på en meget lille pige, der vil fodre den med "smørblomster". Moderen til pigen, der ellers lige har indfanget en hest med henblik på en ridetur, styrter af sted for at "redde barnet". - En lille episode - der jævnlige indtræffer, når byfolk tager på landet for at nyde den frie natur.

KG

Æ Slytter og hans so

Et minde fra Wormstrup

I P.K. Hofmansens mange små sedler, som bl.a. skulle bruges ved udarbejdelsen af Sevel sogns historie, er der ikke kun tørre kendsgerninger, der er også blevet plads til mange små fortællinger om egnens mennesker på godt og ondt. Her bringer vi et eksempel på en af disse beretninger.

Hoffmann Hofmansen i Ryde fortæller følgende:

Da Niels Hofmansen boede i Wormstrup, boede der en mand i nærheden, som kaldtes "æ Slytter", og

som ikke kunne lade være med at stjæle.

En sen aften, da Niels Hofmansen kom gående hjem ned gennem alleen til gården, skimtede han noget hvidt inde mellem træerne samtidig med, at han hørte nogle mærkelige lyde.

Han var ikke bange og gik derned. Det var "æ Slytter", som var kommen med sin so til orne hos Niels Hofmansens orne. Og for at spare ornepenge- ne havde han listet sig derhen om natten og havde fået ornen ud til soen.

Nu kom han til at betale 4 kr. i stedet for som normalt 2 kr.

Announce i Vinderup Avis 4. december 1935

Den kloge mand i Fjends!

En sandfærdig beretning om den kloge mand "æ Lærke" til Lærkenborg i udkanten af Tastum.

Fra Skive Venstreblad julen 1957. Udvalgt og redigeret af Boye Bruhn.

En lille halv snes kilometer syd for Skive, i udkanten af Tastum lige op ad Vejle vejen, ligger en bondegård. Lærkenborg står der på gavlen.

På denne gård med det klingende navn boede for mange år siden en meget omtalt og særdeles kendt mand, der gav sig af med at kurere for næsten alt, såvel ind- som udvortes sygdomme. Han kunne nok også "vise igen" og mange andre besynderlige ting. *Det var Fjends Herreds kloge mand – æ Lærke.*

Om han har givet gården navn eller omvendt, vides ikke, men det er i hvert fald gået videre i slægten. En af hans efterkommere i tredje eller fjerde led havde navnet Lærke som mellemnavn. Han satte nu ikke stor pris på Lærke navnet, tværtimod, og da børnene dengang var næsten ligeså "søde" og "rare" som nu, fandt de naturligvis en vældig stor fornøjelse i under frikvartererne og på vejen hjem fra skolen at synges "Velkommen lærkelil" og andre sange med lærker i. På tomandshånd med den unge Lærke tav de dog klogelig med den slags, for drengen var både stor og stærk.

Kendte store som små fiduser!

Manden derude på Lærkenborg var som sagt kendt viden om og søgt af syge og krøblinge ikke alene fra Fjends, men også fra langt fjernere egne. Nogle kom sig efter hans råd, mirakelkure, hjemmelavede medika-

menter og smørelse, andre døde, hvad jo også skete for lægerne, og jo jævnlige gør den dag i dag.

Men at manden ikke var uden evner, kunne mange bevidne. En kone i Iglslø, som doktoren i Skive opgav, efter at hun under hans behandlinger var ude af stand til at støtte på benene, kom sig under Lærkens kure forbavsende godt, ja, travede senere ofte den ret lange vej til Stoholm og tilbage igen uden stok, kunne så galt præstere at hoppe i reb som en skoletøs.

Et sådant resultat, som der var flere af, øgede jo mandens ry, og æ Lærke, der foruden at være klog også gik med en stor sum ærgerrighed i sig, var ikke den, der gik af vejen for små, af og til også store fiduser, hvis det kunne tjene til at hæve berømmelsen yderligere.

Når således folk fra andre egne kom rullende ind i gården for at søge råd og helsen hos æ Lærke, var han mærkværdigvis aldrig hjemme. Jo, såmænd var gavtyven hjemme, bare smuttet ind i en anden stue efter bag gardinerne at have taget de fremmede i øjesyn og set, det var helt ukendte mennesker.

Det blev da altid konen, der efter aftale med ægtemanden, tog imod gæsterne, beklagede "vor Faar" var ude på handelen, men ventedes hjem, hvad tid, det skulle være. De besøgende blev jo bragt til sæde, og efterhånden fik den snilde madamme lirket ud af dem, hvor æ folk var fra, navne, ejendommens størrelse, naturligvis også,

hvor det knirkede med helbredet – og så videre.

Alt dette sad filuren inde bag døren i den anden stue og hørte hvert eneste ord af, og når forhøret var så vidt fremskreden, at *Lærken* vidste besked om det væsentligste, listede han lige så stille ud i bryggerskammeret, hvor munderingen fandtes, og noget efter kom ”vor Faar” sindigt vandrende ind gennem porten med overfrakke, hat og lange støvler på, stok i hånden, piben i munden og alt, hvad der sådan hørte til en prangerfærd.

Som kloge mænd gør, gik han i dybe tanker og lod ikke til at bemærke det fremmede køretøj, men tog en vending ind i stalden – der er meget at efterse på en gård, når manden er borte. Konen måtte gerne ud at kalde på ”vor Faar”, og så fik han travlt med at komme ind og hilse på gæsterne.

”Velkommen skal I være i mit hus, det anede mig nok, at der ville komme Ejsing folk i dag i min ringe bolig”. Det gibbede jo i gæsterne, og værten fortsatte: ”I har en bette gård sønden for kirken”. Jo, det passede. ”Du hedder så vidt a kan skue, Mads Pæsen og din kone Severine”. Det måtte den måbende mand og kone indrømme. ”I har været inde hos jer datter i Trandum undervejs”. Jo, de blev helt sære ved det. ”Ja, ja, min gode kone, din dårlige ryg skal vi nok få helbredt”, krammede *Lærken* løs, mens de fremmede var ved at tabe både næse og mund af undren over mandens ubegribelige viden. Den *Lærke* kunne mere end sit Fader-vor – og fulde af beundring og meget troende drog gæsterne senere hjem, og tro kan flytte bjerge og mange gange kurere en dårlig ryg eller mave.

Hokus pokus med træsken.

Hver lejlighed til at bluffe udnyttede *Lærken*. En dag, hjorddrengen var ude i heden hos fårene, ragede han i karambolage med nabogårdens store vædder, der var sluppet løs. Vædderen blev den stærkeste, og drengen flygtede efter først at have smidt sin ene træske i synet på bæstet. Det reddede ham, men træsken måtte han efterlade på valen til næste dag.

Imidlertid havde *Lærken* fra en nærliggende plantage været vidne til sammenstødet, og da drengen forsvandt bag bakkerne, gik han ud og samlede den forliste træske op, tog den med hjem og stillede den under drengens seng i karlekammeret, og snakkede så ikke mere om den sag.

Da drengen efter middagsmåltidet gik ud i gården, var han naturligvis barbenet. ”Ta’ noget på di fødder”, råbte *Lærken*, ”det er minsæl for koldt te di bare ben”. Så måtte den lille fyr jo op med historien om den grimme vædder. ”Ja, jo, bette mand, di træske må vi ha` fat i – også med det samme”: Her gjorde han nogle underlige fagter, rullede med øjnene og mumlede nogle mystiske ord, som almindelig dødelige ikke forstod et kvæk af. ”Se så, bette du, nu ka` du hent di træske under di seng”. Drengen fjernede sig tøvende og tvivlende. Jo, sørme jo, om ikke træsken stod der.

Siden den dag nærrede hjorddrengen den største beundring for husbonden og troede fuldt og fast til sine dages ende – og han blev meget gammel – på, at *Lærken* var en meget stor og mægtig troldmand.

En rask handel.

Sønderude i Håsum boede en mand i et bette skidt sted. Han handlede også lidt med kreaturer ved siden af, mest af anden eller tredje sortering – det smed mere af sig end den magre jord.

Nu var denne mand blevet i besiddelse af en tuberkel ko for billige penge. Dyret så godt ud trods tuberklerne og skulle gerne afsættes med pæn for tjeneste og naturligvis uden efterveer. På Skive marked risikerede han at træffe på den tidligere ejer eller andre af koens bekendte. Holstebro var mere sikker, altså trak rævepelsen af sted til Holstebro marked med det syge dyr. Lidt uden for byen holdt han frokost pause. Manden spiste sin medbragte madpakke, mens koen fik en halv snes tykke rugbrødklemmer uden pålæg, men rigtig godt gennemvædet med brændevin – en hel flaske som kun kostede 23 øre dengang.

Efter det herlige foder følte koen sig særdeles veloplagt, den glemte sin hoste og så svært lyst på tilværelsen, og ankomsten til markedspladsen tede den sig som en kåd kvie. Ejeren spillede en smule indskrænket og halvfuld, skønt han ikke havde nydt en dråbe sprut, men undt koen det hele.

Lærken, der sammen med et par fjandboer også befandt sig på pladsen, fik kig på det gemytlige dyr og spurgte, hvad den kostede. Håsum manden sagde en pris meget for lille for et reelt dyr, men det dobbelte af en tuberkel kos værdi. Lærken vurderede hurtigt både mand og ko. Manden var både fuld og enfoldig, koen og især prisen passede ham, og derfor slog han hurtig til. Men nu så det ud som om den formodede tomhed hos Hå-

sum manden vågnede til besindelse og blev klar over, at dette var en skidt handel. ”Det er for lidt for mi´ pæne ko”, klynkede han.

”Vi har handlet, min gode mand, a gør aldrig drengehandler”, sagde Lærken og talte sedlerne op. ”Værsgo”! ”Vor handel må gå tilbage”, råbte sælgeren, ”æ ko har tuberkler”! ”Har den it også fnat”, grinede æ Lærke, der naturligvis troede, at manden løj, fordi han fortrød handelen. – ”Det kjenner a it te – men a er en ærlig og kristen mand, derfor sejer a, den er prikfuld af tuberkler – det ka´ I val hør”, kom det grædefærdigt fra Håsum manden. ”Ja, ja, bette do, der er vidner på, at a har købt æ ko med både tuberkler, fnat og møj mere – do har få t, hvad du forlangte. Så snakker vi ikke mere om den handel”! Og dermed trak Lærken og hans følge af med dyret og morede sig vældig over ”æ sølle torsk” – men da sælgeren kom udenfor synsvidde skogrede han veltilfreds.

Da koen hjemme på gården blev ædru, så den meget slukøret ud og Lærken endnu mere, efterhånden som det gik op for ham, at han var taget ved næsen. Handelen kunne ikke omstødes. Den snedige laban havde sagt sandheden om koens fejl, men den er sikkert nok blevet pudset på en anden tåbe – eller hvem ved, om den kloge mand har fået skidteriet manet ud af koen.

En daler ekstra.

Det fortælles, at Lærkenborg manden engang var helt ude i nærheden af Vesterhavet. Om det har været for at besøge sin endnu klogere kollega

Laust Glævind, der boede på disse kanter, og hente nogle tips hos ham, vides ikke. Men nede i Lemvig, hvor der var fest og glade dage og mange mennesker samlet, kom æ Lærke i godt selskab, og den ellers yderst mådeholdne mand nød lidt rigeligt af de våde varer. Inde på torvet var han uforsigtig nok til i sin noget omtågede tilstand at slippe noget af drikkelserne ud igen. Det var jo meget naturligt og intet at sige til, hvis det sker afsides eller på dertil indrettede steder, men Lærken gjorde det i al folkets påsyn, hvilket kan vække nogen forargelse, især i Lemvig, hvor kirken ligger midt på torvet. En bøde på otte kroner gav det.

Da synderen senere kom ind på politikontoret for at ordne sin forseelse, smed han en tikroneseddel på bordet foran betjenten og snurrede omkring og gik hen mod døren. "Hov", råbte den uniformerede. "De skal have to kroner tilbage". "Nej", svarede Lærken, "vi la'et go lig op, for a slow osse en bette s - - -".

Døden, den ubehagelige svend,

kommer til alle. Også Lærken var der bud efter en dag. Her hjalp ingen kunster.

Men selv efter sin bortgang vedblev den kloge mand at beskæftige sindene. Han fik skyld for at gå igen nede i en lavning på Lærkenborgs jorder. Her huserede han noget så skrækkeligt især i mørke nætter. Mange mente, den gamle havde en slump penge gravet ned og gemt på dette sted og derfor ikke kunne få fred i sin grav.

En Tastum mand, som ikke var værre til at lyve end så mange andre, kom en aften sent fra Fly og ville skyde genvej. Uden rigtigt at tænke derpå kom han ind i farezonen dernede og mærkede straks, noget var efter han og ville gribe ham – og sikkert er det, sagde han siden, "te' hvis a it haaj ku' rems mi Fadervor op bagfræ – det er det jennest, der ka' hjælp - så var a aller komen løvend derfræ":

Den nedgravede skat er sikkert nok fundet af en eller anden heldig sjæl, så den gamle har fået fred, for det har ikke spøgt nede i lavningen den sidste menneskealder.

Vinde nøglegarn

Tegningen her til højre stammer fra Statsbanernes personaleblad fra 1953. Hvad der har givet anledning til tegnerens opfattelse af magtforholdene på Vinderup station, forlyder der desværre intet om.

Teksten lyder:

Vinde, vind nøglegarn,
bare holde masken -
hvis han taber den, oh, skræk!
falder nok krabasken.
Vinde, vind, Vinderup,
livet det er fuldt af fup,
manden bærer kronen,
men bukserne bær' konen.

Møder, arrangementer, ture m.m.	
Hvor intet andet er nævnt, er mødestedet Arkivet, Vinjes Torv 1, Vinderup.	
2010	
Onsdag d. 25. august kl. 19.00	Byvandring i det gamle Vinderup , dvs. omkring Nørregade. Guider er Ninna og Helge Weiss. Medbring kaffe.
Onsdag d. 6. oktober kl. 19.30	Ældre gravminder på kirkegårdene i Salling og Fjends. Poul Tolstrup, Historisk Samfund for Skive og Omegn, fortæller. Medbring kaffe.
Onsdag d. 3. november kl. 19.30	Bygningskultur på landet i 1700- og 1800-tallet ved museumsdirektør Gudrun Gormsen, Hjerl Hede. Medbring kaffe.
Onsdag d. 8. december kl. 19.30	Lysbilleder om Sahl kirke og dens gyldne alter. Kristian Knudsen, Vinderup, viser og fortæller. Medbring kaffe
2011	
Onsdag d. 9. februar kl. 19.30	Vi viser filmen Barndommens Land . Medbring kaffe
Onsdag d. 23. marts kl. 19.30	Generalforsamling. Dagsorden ifølge lovene. Medbring kaffe.
Onsdag d. 27 april kl. 19.30	Møde. Se i Vinderup Avis og på www.arkivet-vinderup.dk . Medbring kaffe
Onsdag d. 25. maj kl. ???.??	Bustur. Se i Vinderup Avis og på www.arkivet-vinderup.dk . Medbring kaffe
Onsdag d. 15. Juni kl. 19.30	Sommermøde i indgangsbygningen ved Hjerl Hede. Se i Vinderup Avis og på www.arkivet-vinderup.dk . Medbring kaffe